

logicznej, szczególną uwagę zwracając na teologię stworzenia oraz znaczenie eschatologicznego ukierunkowania wiary chrześcijańskiej dla ukształtowania właściwego rozumienia świata stworzonego, a zwłaszcza relacji człowieka do innych stworzeń Bożych.

Ostatnim wystąpieniem w czasie konferencji – nieplanowanym, lecz przyjętym przez uczestników z wielkim zainteresowaniem – było słowo o. prof. dra hab. Stanisława Celestyna Napiórkowskiego OFMConv. Ojciec Profesor przybliżył obecność zagadnień ochrony stworzenia w pracach Instytutu Ekumenicznego KUL. Zwrócił także uwagę na inicjatywy podejmowane przez franciszkanów na rzecz zwiększonego udziału problematyki ekologicznej w duszpasterstwie Kościoła katolickiego w Polsce.

Konferencję naukową podsumował ks. dr hab. Przemysław Kantyka, prof. KUL, Dyrektor Instytutu Ekumenicznego, dziękując zarówno prelegentom, jak i licznie zgromadzonym uczestnikom za udział w obradach i zapraszając do włączenia się w inne inicjatywy Instytutu podejmowane z okazji Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan.

PIOTR KOPIEC

42 KONGRES
MIĘDZYNARODOWEJ WSPÓLNOTY EKUMENICZNEJ
Ávila, 21-29 lipca 2013 roku

W dniach 21-29 lipca 2013 w Ávila odbył się 42 Kongres Międzynarodowej Wspólnoty Ekumenicznej (International Ecumenical Fellowship, IEF), w którym wzięli udział pracownicy Instytutu Ekumenicznego KUL: ks. dr hab. Przemysław Kantyka, prof. KUL, Dyrektor IE, oraz dr Piotr Kopic, występujący jako przedstawiciele regionu polskiego IEF. Na motto kongresu wybrano słowa z Pierwszego Listu św. Piotra: „Żywe kamienie świątyni Bożej”. To Piotrowe porównanie zostało zaproponowane przez byłą Prezydent regionu hiszpańskiego, Marię Carmen Sarmiento. Zgodnie ze słowami konferencyjnego podręcznika temat miał wyrażać „potrzebę nowego środka otwarcia się na Chrystusa jako na nasz kamień węgielny, podstawę naszego życia osobistego i życia Kościoła i potrzebę przemiany przez

Dr PIOTR KOPIEC – adiunkt Katedry Teologii Protestanckiej w Instytucie Ekumenicznym KUL; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: petrko@kul.pl

Ducha Świętego w jego obraz, coraz bardziej jaśniejąc, jak pisał św. Paweł (2 Kor 3,18), aby to jego światło świeciło w nas w jako żywych kamieniach we wspólnocie chrześcijańskiej teraz i w przyszłości”.

Ávila jest miejscem wręcz predestynowanym do goszczenia ekumenicznego wydarzenia. Stosunkowo małe miasto, którego większą część stanowi otoczona malowniczymi, pochodzącymi z początku XII wieku murami miejskimi starówka, stworzyło unikatową scenerię spotkań, wykładów i nabożeństw, składających się na konferencję. Przestrzeń miejsca wypełniona jest duchowością i osobowościami nierozzerwalnie związanych z miastem dwóch wielkich doktorów Kościoła: św. Teresy od Jezusa i św. Jana od Krzyża. Ma to również swe materialne odbicie: miasto pełne jest miejsc upamiętniających konkretne fakty biograficzne obojga świętych, pomników, na czele ze stojącym na jednym z placów miejskich, Plaza de Santa Teresa, monumentem św. Teresy i instytucji w różny sposób odnoszących się do dziedzictwa karmelickich świętych. Ávila intensywnie przygotowuje się do obchodów pięćsetlecia urodzin św. Teresy (1515), o czym nie pozwalają zapomnieć wszechobecne plakaty i foldery, a spacer po mieście jest okazją do zakupu mniej lub bardziej udanych pamiątek, przywodzących na myśl podobne tradycyjne dewocjonaalia, jakie kupuje się w Częstochowie czy Lourdes.

Wydarzenia kongresowe odbywały się w Międzynarodowym Centrum Terecjańsko-Janowym „Uniwersytet Mistyki” (Centro Internacional Teresiano Sanjuanista – «Universidad de la Mística», CITEs). Centrum stanowi konferencyjne zaplecze dla położonego obok Uniwersytetu Katolickiego w Ávila (Universidad Católica Santa Teresa de Jesús de Ávila). Zgodnie z opisem architektura kompleksu inspirowana jest duchowością terecjańską. Dla organizacji tak dużego wydarzenia, jakim jest kongres, w którym uczestniczy prawie dwieście osób, budynek stanowi idealne miejsce. W jego obrębie znajduje się duża kaplica i aula, kilka jadalni oraz kawiarni, pomieszczeń przeznaczonych do przeprowadzania obrad i dyskusji, a także pokoi dla gości. Budynek zbudowany jest na planie dużego koła, które wypełnione jest mniejszymi kołami, stąd też w środku znajduje się kilka patio, oferujących np. możliwość wypicia kawy pod gołym niebem. Początkowe trudności w orientacji szybko ustąpiły miejsca komfortowi dostępności wszystkich potrzebnych pomieszczeń w ciągu kilku chwil.

Pierwszego dnia, 21 lipca, miały miejsce obrady Komisji Teologicznej IEF. Obrady te tradycyjnie poprzedzają rozpoczęcie właściwego Kongresu. Obaj pracownicy Instytutu Ekumenicznego uczestniczą w jej pracach, które tym razem odbywały się wokół następujących tematów: sytuacja ekumeniczna w Europie, sytuacja afrykańskiego oddziału IEF, ekumeniczne inspiracje w polityce, ilustrowane teologicznym wkładem w niedawne obchody siedemdziesiątej rocznicy Rzezi Wołyńskiej oraz ekumeniczna współpraca w kontekście sekularyzacji społeczeństw. Podczas prac Komisji krótkie wykłady wygłosili pracownicy Instytutu Ekumenicznego: ks. dr. hab. Przemysław Kantyka mówił o historycznej perspektywie podziału chrześcijaństwa, natomiast dr Piotr Kopiec o ekumenicznych inspiracjach w polityce. Wieczorem

odbyło się nabożeństwo, podczas którego powitano przybywających na miejsce przez cały dzień uczestników kongresu. Prezydent Międzynarodowej Wspólnoty Eku-
menicznej, René Le fr è v e, w krótkim przemówieniu przedstawił motto konferencji,
które stanowiło sformułowanie z drugiego rozdziału I Listu św. Piotra „Żyjące
kamienie świątyni Bożej”. Cytat zilustrowany został ustępem z dzieła św. Teresy
Droga doskonałości, porównującym człowieka do pałacu ze złota i cennych kamieni,
w którym mieszka Bóg. Wieczorny posiłek stał się okazją do wielu spotkań i od-
nawiania znajomości nawiązywanych podczas poprzednich kongresów.

We wtorek 22 lipca nastąpiło oficjalne otwarcie kongresu. W nabożeństwie otwie-
rającym wzięli udział zaproszeni goście: rzymskokatolicki biskup Ávila Jesús García
Burillo, anglikański biskup Porto Fernando da Luz Soares, burmistrz Ávila
Miguel García Nieto oraz rektor Uniwersytetu María Rosario Sa ez. Tradycyjnie
już nabożeństwo otworzyła procesja Prezydentów poszczególnych dziesięciu
regionów IEF oraz członków Prezydium. Następnie zebranych przywitali René
Le fr è v e oraz Prezydent regionu hiszpańskiego, Immaculada Gon z á l e z. Głos
zabierali także zaproszeni goście. Symbolicznym otwarciem kongresu było zapalenie
przez wszystkich uczestników świec oraz refleksja nad słowami św. Jana od Krzyża:
„Idziemy przez noc, szukając źródła życia, pragnienie zaś będzie jedynym naszym
światłem”.

Bezpośrednio po nabożeństwie odbyła się pierwsza kongresowa konferencja, wy-
głoszona przez Juana Martina Vel a s c o, emerytowanego profesora fenomenologii
religii Uniwersytetu Papieskiego w Salamance (Universidad Pontificia de Sala-
manca), zatytułowana „Ruch ekumeniczny w współczesnym czasie społeczno-
-kulturowym i religijnym”. Wykład, pełen erudycyjnych odniesień do literatury teo-
logicznej, socjologicznej i filozoficznej, zarysował znaczenie ruchu ekumenicznego
w kontekście współczesnego zglobalizowanego świata, zagrożenia stanowione przez
ten świat i szanse, jakie z sobą niesie dla ekumenizmu. Przedstawiając pokrótce
historię ekumenizmu doktrynalnego i instytucjonalnego oraz wskazując na pewne
znamiona ekumenicznej stagnacji, prof. Velasco zwrócił uwagę na konieczność od-
niesienia się do ekumenizmu duchowego, będącego szansą na ożywienie nie tylko
dialogu, ale również odnowy chrześcijaństwa i świata. Przy tym ekumenizm duchowy
ma stanąć w służbie przypomnienia chrześcijaństwu o znaczeniu duchowości oraz
mistycyzmu. Prelegent odwołał się do wielu postaci z teologicznego panteonu, m.in.
do Karla Rahnera: („Chrześcijanin potrzebuje dzisiaj być mistykiem, aby być
zdolnym, by nadal być chrześcijaninem”) czy Friedricha Heilera („Gdzie zniknęła
modlitwa, tam zniknęła religia”). Rewersem ekumenizmu duchowego musi być
ekumenizm zaangażowany społecznie. Chrześcijanie wszystkich wyznań muszą połą-
czyć się w walce o sprawiedliwość i obronę ludzi biednych. Ekumenizm duchowy
i wspólne zaangażowanie społeczne muszą więc, zdaniem prelegenta, być odpo-
wiedzią ekumenizmu i chrześcijaństwa na wyzwania współczesnego świata. Kon-
kluzję tę autor wykładu dopełnia również odniesieniem do dialogu międzyreligijnego.

Po przerwie na obiad uczestnicy kongresu dyskutowali w grupach nad odnoszącymi się do tematu konferencji tekstami, przewidziany był również czas na spotkanie w gronie członków własnego regionu. Wieczorem odbyła się Eucharystia luterańska, koncelebrowana przez kilku luterańskich duchownych, podczas której kazanie wygłosił anglikański biskup Porto Fernando da Luz Soares. W homilii podjął rozważania nad tekstem „ośmiu błogosławieństw” z Ewangelii Mateuszowej. Ostatnim akcentem tego dnia była prezentacja i dyskusja nad afrykańską gałęzią IEF, która ukonstytuowała się w 2012 r. w Ugandzie.

Drugi dzień konferencji, środa 23 lipca, rozpoczął się od nabożeństwa „Odnowienia przymierza”, podczas którego rozważano teksty biblijne odnoszące się do tematu przymierza między Bogiem a człowiekiem. Następnie odbył się wykład Fernando da Luz Soaresa, zatytułowany „Świadectwo drogi ekumenicznej”. Autor przedstawił wpiery historię ekumenizmu w Portugalii, szczególną uwagę zwracając na Portugalską Radę Kościołów Chrześcijańskich (COPIC), oraz zestawiał ją z krótkim zarysem historycznego kontekstu ruchu ekumenicznego w świecie. Następnie odniósł się do pewnego ekumenicznego zahamowania, które można zaobserwować po okresie euforii, jaki miał miejsce po Soborze Watykańskim II. Wskazał, że owa stagnacja w dialogu doktrynalnym i instytucjonalnym nie powinna zniechęcać uczestników dialogu, a idea instytucjonalnego zjednoczenia nie może przesłaniać całego ekumenicznego horyzontu, albowiem „zamyka ona nas na inne potencjalne ujęcia i możliwości w ekumenicznym zadaniu...w czasie różnorodności i pluralizmu brak jednego instytucjonalnego wyrazu chrześcijaństwa nie jest czymś najgorszym, gdyż pozwala różnorodności naszego chrześcijaństwa być bardziej kreatywną, zróżnicowaną i efektywną”. Ekumenizm zaetykietował wyrażeniem „blok złożonych powiązań” (*multiple interconnections unit*).

Analizę ruchu ekumenicznego prelegent zestawił z prezentacją zmian związanych z globalizacją. Wskazał na deterytoralizację charakteryzującą współczesność, rozerwanie czasu i przestrzeni i wpływ nowych technologii na społeczeństwo. Odniósł się do postępującej pauperyzacji oraz społecznego wykluczenia, dotyczącego zwłaszcza biednych i tych, którzy z powodu braku zdolności czy dostępu do wykształcenia nie są w stanie sprostać wymaganiom współczesnej ekonomii. Wskazał na fenomenologiczny charakter pogłębiających się różnic społecznych, ilustrując swój wywód słowami hiszpańskiego filozofa Daniela Innerarity: „Niezależnie od tego, czy współczesny system ekonomiczny zwiększa czy zmniejsza nierówności, to niewątpliwie jednak sprawia, że są one coraz trudniejsze do zniesienia”. Wreszcie swój dotychczasowy wywód spiął ekumeniczną analizą motta konferencji „Żywe kamienie świątyni Bożej”. Kamień ożywa tylko wtedy, kiedy ktoś go poruszy. Stąd też chrześcijanie są żywymi kamieniami, ożywieni szczególną relacją z Chrystusem, jakiej dostępują przez chrzest. Owa relacja powołuje jednocześnie człowieka, by stać się jej świadkiem, by być świadkiem „życia”, które przez nią następuje. Zdaniem prelegenta dokonuje się to w potrójny sposób: poprzez ukazywanie światu właściwej per-

spektywy określonej eschatologicznie tak, by wyzwolić społeczeństwa z przewrotnej logiki sukcesu; poprzez ducha ubóstwa i pokory tak, by możliwym było życie jako „obcy” w społeczeństwie; przełamywanie stereotypów, które niszczą wspólnotę społeczną; wreszcie – poprzez przyjmowanie etyki relacyjnej, przełamującej postawy konfesyjne. Wykład zakończony został konkluzją wzywająca do świadectwa chrześcijańskiego wobec świata w jego współczesnej złożoności.

Po wykładzie odbyła się dyskusja w poszczególnych grupach językowych nad treścią wykładu i tematem konferencji, a po obiedzie do motta kongresu nawiązywano podczas odbywających się również w różnych grupach językowych warsztatów. Wieczorem miała miejsce Eucharystia anglikańska, koncelebrowana przez trzech duchownych anglikańskich pod przewodnictwem biskupa Fernando da Luz Soaresa. Podczas liturgii homilię wygłosił Prezydent regionu rumuńskiego ks. prof. Ioan Chirilă, przewodniczący senatu Uniwersytetu Babeş-Bolayi w Kluż-Napoce. Po kolacji miał miejsce wykład przedstawiający w zwięzły sposób historię ruchu ekumenicznego w Hiszpanii. Zwrócono uwagę na istotną rolę, jaką w ekumenizmie hiszpańskim odgrywał IEF, działający w tym kraju od 1970 r. Przedstawiono sylwetki ludzi, którzy szczególnie zasłużyli się dla ekumenizmu, akcentując zwłaszcza znaczenie, jakie miały dwie osoby: Julián García Hernando i José Sánchez Vaquero. Przypomniano również, że jest to już siódmy kongres IEF w Hiszpanii, a trzeci w Ávila.

Kolejny dzień, czwartek, 25 lipca, był okazją do bliższego zapoznania się z Ávila. Zwiedzanie miasta rozpoczęło się w jego najbardziej teologicznie symbolicznym miejscu: w klasztorze Encarnación, w którym przeoryszą była św. Teresa i w którym doświadczała swych przeżyć mistycznych. W kościele klasztornym znajduje się również konfesjonał św. Jana od Krzyża. Po obejrzeniu najważniejszych pamiątek odbyła się modlitwa ekumeniczna, w której znalazło się wiele duchowych odniesień do tekstów obu pochodzących z Ávila Doktorów Kościoła, zwłaszcza do *Drogi doskonałości*, napisanej przez św. Teresę. Następnie w kilku grupach językowych uczestnicy kongresu mieli możliwość gruntownego zwiedzenia starego miasta, spacerując wzdłuż murów miejskich i malowniczymi zaułkami pod opieką wykwalifikowanego przewodnika. Po obiedzie i czasie wolnym odbyła się medytacja oparta na modlitwach św. Jana od Krzyża. Wieczorem natomiast uczestnicy kongresu wzięli udział we wspólnej modlitwie o uzdrowienie. Przed właściwym nabożeństwem prowadzący go dokonali teologicznego wprowadzenia oraz nawiązali do tematu konferencji zorganizowanej przez afrykańską gałąź IEF w styczniu 2013 r. w Ugandzie, który brzmiał „Uleczyć zranioną historię”. Kwestia ta będzie podejmowana na kolejnych kongresach IEF. Modlitwa o uzdrowienie była okazją do odczucia wspólnoty, jaką stanowi IEF.

Piątek 26 lipca był dniem tradycyjnej wycieczki, jaka zawsze organizowana jest podczas kongresów. Tym razem uczestnicy konferencji odwiedzili dawną stolicę Hiszpanii – Toledo. Miasto jest zaliczane do najcenniejszych zabytków architektury na świecie, w całości wpisane jest na listę światowego dziedzictwa UNESCO. W podręczniku konferencyjnym Toledo opisano jako „miasto, gdzie zakorzeniły się i żyły

obok siebie trzy wielkie religie: chrześcijaństwo, islam i judaizm. Ta koegzystencja, wraz z interakcjami między trzema wielkimi kulturami i religiami stała się determinującym faktorem głównych elementów kultury i historii Toledo”. Zwiedzanie miasta rozpoczęło od podziwiania imponującej panoramy miasta rozpościerającej się z wysokiego brzegu Tagu. Następnie udano się do centrum miasta, gdzie – podobnie jak poprzedniego dnia w Ávila – pod opieką wykwalifikowanych przewodników zwiedzano miasto w kilku grupach językowych. Spacer rozpoczęło od tolekańskiej katedry. Czas w katedrze wypełniło podziwianie jej architektonicznego kunsztu oraz wielkiej liczby cennych zabytków kultury, ale również ekumeniczna modlitwa, którą członkowie IEF mieli przywilej odbyć przy zwykle niedostępnym dla turystów ołtarzu głównym, nazywanym Capilla Mayor. Kolejnym punktem był spacer malowniczymi uliczkami dzielnicy żydowskiej, które doprowadziły do dwóch wspaniałych zabytków architektury: pochodzącego z XIV wieku kościoła San Tome, w którym znajduje się obraz *Pogrzeb hrabiego Orgaza* pędzla El Greco, najśłynniejszego malarza związanego z miastem, oraz najstarsza zachowana w mieście synagoga El Tránsito, również z XIV wieku, spełniająca obecnie funkcję muzeum Żydów sefardyjskich. Nazwa synagogi („Przemienienie”) jest pozostałością faktu, że została w XVI wieku zamieniona na kościół. Pozostały czas w dawnej kastylijskiej stolicy wypełnił spacer po mieście oraz wspólny obiad w jednej z licznych restauracji.

Po powrocie z Toledo i odpoczynku po wyjątkowo upalnym dniu uczestnicy kongresu obejrżeli prezentację przybliżającą istotę i zasady funkcjonowania Międzynarodowego Centrum Terezańsko-Janowego „Uniwersytet Mistyki” (CITeS).

Kolejny dzień kongresu rozpoczął się od nabożeństwa odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych. Szczególnym aktem celebracji było pobłogosławienie wody chrzcielnej przez reprezentantów poszczególnych wyznań oraz wzajemne przekazywanie sobie błogosławieństwa chrzcielnego. Refleksji towarzyszył, poza wieloma tekstami biblijnymi, fragment modlitwy św. Jana od Krzyża „Żyjący płomień miłości”.

Następnie odbyło się Zgromadzenie Ogólne IEF, w którym uczestniczyli prezydenci i wiceprezydenci wszystkich regionów, a także tzw. Rada Kierownicza (Council of Management), do której należą Prezydent i Wiceprezydent oraz Sekretarz i Skarbnik IEF. Podczas obrad poruszano sprawy wewnętrzne organizacji, przede wszystkim organizację kolejnych kongresów i minikongresów, zagadnienia dotyczące gałęzi afrykańskiej IEF, sprawy finansowe oraz kwestię oświadczenia IEF wobec kryzysu rodziny.

Po zakończeniu zebrania uczestnicy kongresu kontynuowali refleksję nad tematem konferencji w kilku grupach językowych. Po posiłku natomiast odbyły się spotkania poszczególnych regionów narodowych. Codzienna wieczorna część liturgiczna przewidywała prawosławne nieszpory.

Do tradycji kongresów należy organizowanie przedostatniego dnia tzw. wieczoru międzynarodowego, podczas którego poszczególne regiony prezentują różne małe formy artystyczne: skecze, piosenki, kalambury itp. Wieczór, podobnie jak w poprzednich latach, skończył się wspólnym śpiewem.

W niedzielę 28 lipca, dzień rozpoczął się od porannych modlitw. Następnie uczestnicy kongresu udali się do katedry w Ávila, gdzie uroczystie koncelebrovano Mszę Świątą. Kazanie wygłosił arcybiskup diecezji Ávila. Po Mszy w kilku grupach językowych odbyło się zwiedzanie katedry, która należy do najwspanialszych zabytków hiszpańskich, będąc pod wieloma względami unikatową. Do jej wyjątkowego charakteru przyczynia się jej obronny charakter, wpływający z faktu, że została wybudowana w okresie ciągłego zagrożenia ze strony muzułmanów.

Po poobiednim odpoczynku odbył się kolejny stały punkt każdej konferencji, określanej jako „zgromadzenie konferencyjne”. Poświęcone było przedstawieniu personalnych zmian we władzach poszczególnych regionów oraz w Radzie Kierowniczej a także podsumowaniu konferencji. Złożono również podziękowania wszystkim osobom zaangażowanym w jej organizację.

Wieczór wypełniło nabożeństwo pożegnalne (*closing service*), które również ma już od lat ustaloną formę. Stałymi jego punktami są zapalenie świec, błogosławieństwo zebranych oraz tzw. rozesłanie. Na zakończenie Prezydent regionu hiszpańskiego zapowiedziała niespodziankę: wieczór hiszpański, podczas którego profesjonalny zespół folklorystyczny zaprezentował tańce i śpiewy kastylijskie.

W zgodnej opinii wszystkich uczestników kongres zarówno od strony organizacyjnej, jak i treściowej była wyjątkowo udana. Podkreślano bardzo udany wybór tekstów teologicznych, odwołujących się zwłaszcza do dziedzictwa św. Teresy oraz św. Jana od Krzyża. Do sukcesu przyczyniło się również miejsce, w którym odbywały się spotkania.

PIOTR KOPIEC

„OPÓR WOBEC DYKTATUR I ODWAGA CYWILNA WYPŁYWAJĄCA Z ODPOWIEDZIALNOŚCI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ DZISIAJ”

Międzynarodowa konferencja
współorganizowana przez Instytut Ekumeniczny KUL
Krzyżowa, 4-8 lipca 2012 roku

Na spotkaniu Zgromadzenia Generalnego Międzynarodowej Wspólnoty Ekumenicznej (International Ecumenical Fellowship, IEF), które odbyło się w maju 2011 r.

Dr PIOTR KOPIEC – adiunkt Katedry Teologii Protestanckiej w Instytucie Ekumenicznym KUL; adres do korespondencji: Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: petrko@kul.pl